

A tanácsi és szakszervezeti könyvtárak együttműködésének tapasztalatai

Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács közművelődési könyvtári tagozata megtárgyalta a Művelődésügyi Minisztérium és a SZOT 1959-ben kötött, a könyvtárak együttműködésére vonatkozó megállapodásának tapasztalatait.

A megállapodás óta eltelt időszak alatt megszilárdult a tanácsi könyvtári hálózat, a községi könyvtárak többsége tanácsi kezelésbe került, fejlődésnek indultak a városi könyvtárak, különösen a megyei jogú városokban. A megyékben mindenütt létrejöttek az SZMT központi könyvtárak és egyes ipari megyékben SZMT körzeti könyvtárak is. Szépen emelkedett a könyvállomány, a tanácsi hálózatokban 4½ millió, a szakszervezeti hálózatokban pedig ½ millió kötettel. (A tanácsi könyvtárak állománya ma 9.738.000 kötet.) A szakszervezeti könyvtárak száma valamelyest csökkent és ez egészséges folyamat, mert a túlságosan szétforgácsolt és jelentéktelen kölcsönzők összevonása következtében nagyobb állományú könyvtárak keletkeztek. De a két hálózat könyvtártelepítése a legtöbbször egymástól függetlenül történt, egy-egy településen, főleg a városokban sok a párhuzamosság, vagy éppen a túlzott széttagoltság.

Az 1959-es egyezmény elsősorban a módszertani munkában volt gyümölcsöző. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ rendszeresen foglalkozott a szakszervezeti hálózat sajátos problémáival. Kidolgozta az alap- és középfokú képzést. Az állománygyarapításhoz folyamatosan jelöli a törzsanyagot, illetve a beszerzésre ajánlott műveket. A KMK számos kiadványt jelentetett meg a szakszervezeti könyvtárak számára is. A megyei könyvtárak elsősorban a képzésben nyújtottak nagy segítséget. Egy-két megyében összehangolták az éves terveket is. Több könyvtár közös kiadványokat adott ki, a *Borsodi Könyvtárost* például a könyvtárközi tanács szerkeszti, a Tatabányai Megyei Könyvtár az építő-, vegyi és vasipari szocialista brigádok részére állított össze tájékoztatót. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Olvasni jó* c. kiadványa 2000 példányban került az üzemekbe. Jó néhány helyen rendszeresek a közös irodalmi rendezvények is.

A szakszervezeti és tanácsi könyvtárak együttműködésének fő területei a városok, ahol a szakszervezeti könyvtárak általában ugyanannyi olvasót látnak el, mint az állami könyvtárak. A legtöbb helyen együttműködési egyezményt kötött a me-

gyei és az SZMT könyvtár, Budapesten pedig a Fővárosi Tanács V. B. és a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa. A könyvtártelepítések összehangolása egyik fő feladata könyvtárpolitikánknak. A megfelelő munkamegosztás, az állományok koncentrációja, a telepítések összehangolása folytán újabb intézménytípusok alakultak ki. Ilyenek például:

szakszervezeti könyvtár városi könyvtári funkcióval (Ozd, Komló);

közös fenntartású járási könyvtár (Nagybátony);

szakszervezeti könyvtár városi fiókkönyvtári funkcióval (Budapesten a Szakszervezetek Művelődési Házának könyvtára, Csili);

szakszervezeti könyvtár községi funkcióval (elsősorban a bányásztelepüléseken, Rudabánya, Szuhakálló).

Az ülésen a tanács tagjai megállapították, hogy a szakszervezeti könyvtárak az iparági átszervezések folyamán sok helyen a régebbinél rosszabb helyzetbe kerültek, különösen elhelyezési tekintetben, mert a könyvtárak távolabb kerültek az érdemben intézkedő szervektől. A Szakszervezetek Budapesti Tanácsának képviselője szerint a fővárosban még nem érett meg a helyzet közös telepítési terv készítésére. A szakszervezeti könyvtáraknak elsősorban a bejáró munkásokkal és a szocialista brigádokkal kell foglalkozniuk.

A vita során felmerült az a probléma, hogy egyes szerveknél még mindig él az a fajta statisztikai szemlélet, amely a két hálózat eredményeit nem együttesen, hanem külön-külön értékeli. Holott egy adott terület igazi eredményeit csak a közös statisztika tükrözi. Sajnos, helyi megállapodások ellenére lassú az előrehaladás, különösen a közös telepítési tervek készítésénél.

A területi feladatokat is ellátó szakszervezeti könyvtárak száma lassan gyarapodik, mert nincsenek biztosítva a működési feltételek. Helyes és fontos a közös fenntartású könyvtárak létrehozása, de ennek meg kell teremteni a jogi alapjait.

A városokban a legtöbb könyvtár a belterületen helyezkedik el. Fel kell számolni a kis körzetben összezsúfolt jelentéktelen letéti könyvtárakat, és az erőt a peremkerületek jobb ellátására kell koncentrálni. A nagyobb pályaudvarokon szükséges lenne kölcsönző könyvtárak felállítására a bejáró munkások ellátása érde-

kében, de a MÁV ez ideig elzárkózott ennek engedélyezésétől. A járási könyvtáraknak is többet kell törődniük a szakszervezeti könyvtárakkal.

A vita hasznos volt, mert megjelölte a legfontosabb megoldandó feladatokat a két hálózat eredményesebb együttműködése érdekében. Az OKDT közművelődési könyvtári tagozata a következő tennivalókat javasolja:

1. A Borsod megyei megállapodás mintájára a többi ipari megyében is tanulmányozzák a munkamegosztás lehetőségeit és a könyvtártelepítések összehangolását. Közös telepítési terv kialakításához Budapesten is szükséges hozzáfogni, különös tekintettel a külvárosok és a nagy ipari negyedek el látottságának javítására. A 3. ötéves tervben célszerű lenne összehangolni a könyvtári felújításokat is.

A megyei könyvtárközi bizottságok 1965-ben tárgyalják meg a két hálózat együttműködési eredményeit és feladatait. A közművelődési könyvtárak helyzetének elemzése során a két hálózat eredményeit legjobb együtt értékelni. Ezt a gyakorlatot még a tanácsi, vagy szakszervezeti fenntartó szervek

számára készült anyagok esetében is célszerű követni.

2. A módszertani munka legyen továbbra is állami feladat, amelyet központilag a KMK irányít, és a tanácsi hálózati központok (fővárosi, megyei, járási könyvtárak) hajtanak végre. A módszertani munka eddig kialakult gyakorlatát (tanácsadás, kiadványok, továbbképzés) tovább kell fejleszteni. Szükséges lenne, hogy a KMK felméréseket végezzen a munkásság olvasási izléséről, olvasási kultúrájáról. A megyei és főként a járási könyvtárak foglalkozzanak erőteljesen a szakszervezeti könyvtárakkal. A járási könyvtárak módszertani munkatársai rendszeresen látogassák a terület szakszervezeti könyvtárait.

3. Az együttműködés eredményeit és a módszereit rendszeresen publikálják a helyi könyvtári hírnélők, és a Könyvtáros is közöljön cikkeket e témakörből.

4. Az OKDT igazgatási szakbizottsága készítsen javaslatot a közösen fenntartott közművelődési könyvtárak jogi, szervezeti, gazdasági kérdéseinek rendezésére.

Verseghi György

Egy londoni kerületi könyvtárban

Az Ealing kerület, amelynek könyvtárát alkalmam volt meglátogatni, a City és a város külső határa között félfúton fekszik, lakóinak száma meghaladja a 183 ezret. Van több városligetnyi nagyságú zöld területe, parkja, fényes üzleteknek helyet adó Broadway-je, számos iskolája, sok kisebb-nagyobb üzeme. Az üzleti negyed négy-ötemeletes házai, a Broadway-n már felépült és épülőben levő toronyházak ellenére is a kerület túlnyomórészt kertes, családiházak település. Az egyemeletes társasházak lakói a kerület üzemeiben, hivatalaiban dolgoznak, de még többen kelnek útra reggelenként, hogy a piros emeletes buszokon, földalattin távoli munkahelyükre utazzanak. Dél előtt 9 órától kezdve — leszámítva a soha nem szűnő autóforgalmat — csak nők, öregek és gyermekek láthatók leginkább az utcákon. Munkanapokon ezekből kerülnek ki a kerületi könyvtár olvasói.

A kerület központi könyvtára a forgalom zajától védve, az egyik parkban, a Walpole Parkban, egyemeletes, oszlopos, szobrokkal ékesített, valamikori földbirtokosi kastélyban kapott helyet. Az épület oldalszárnyait a könyvtári szükségletnek megfelelően meghosszabbították, de úgy, hogy a toldalékpületrészek nem bontották meg az épület eredeti stílusát. A bal toldalékszárnyban vannak az újság- és folyóirat olvasótermek: egymásbanyúló két helyiség. A falak mentén ferdelapú pultokon acélruddal odaerősített lepedőnyi lappéldányok. Idős nők és férfiak ülnek a pultok előtt és forgatják a lepedőket. Ha váltani akarják az olvasnivalót, helyet cserélnek, mert a lapok el nem mozdíthatók helyükről. A szomszéd teremben, a folyóirat olvasóban több sor rendes asztal, körülötte székekkel és egy keskeny, nyitott fiókokra osztott állvány áll. A fiókokban vagy százféle képeslap és szakfolyóirat. Az olvasó maga veszi elő a fiókokból a kívánt sajtóterméket és használat után elvileg sajátmaga lenne köteles azt visszatenni a helyére. De majd mindenik asztalon látni ott hagyott lapokat. A periodikákon kívül egy szekrény címtár, menetrend és telefonkönyv is szabadon áll az olvasók rendelkezésére. Könyvtárost csak nagy ritkán látni olyankor, ha frissel cseréli ki a régebbi lapokat.

Némi irigykedéssel figyelem, hogy az olvasók megbízhatósága mennyi mindent tesz lehetővé ebben a könyvtárban. Ám egy kis gépelt szöveg ötlik szemembe a folyóiratállvány felett. Átfutom. A kerületi könyvtári bizottság tudomására hozza az igen tisztelt közönségnek, hogy az utóbbi időben hiány mutatkozik a lapokban,